

**แนวทางการบริหารและการจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
ที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ โรงเรียนบ้านม่วง
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3***

**GUIDELINES FOR THE ADMINISTRATION AND MANAGEMENT OF THE STUDENT
SUPPORT SYSTEM FOR STUDENTS WITH LEARNING DISABILITIES AT BAN MUANG
SCHOOL UNDER THE LAMPANG PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 3**

ศราวุธ เจริญดี*, ศศิพินต์ สุขบุญพันธ์

Sarawuth Chaengdee*, Sasipin Sukbunpant

หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ เชียงใหม่ ประเทศไทย

Master of Education Program, Chiang Mai Rajabhat University, Chiang Mai, Thailand

*Corresponding author E-mail: 67866216@g.cmru.ac.th

*Tel: 089-448-8117

บทคัดย่อ

การค้นคว้าอิสระนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหา และ 2) จัดทำและตรวจสอบแนวทางการบริหารและการจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ โรงเรียนบ้านม่วงสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงสำรวจ แบ่งเป็น 2 ระยะ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหา เก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง 9 คน ด้วยแนวทางการสัมภาษณ์ระดับลึก (IOC = 1.00) ระยะที่ 2 จัดทำและตรวจสอบแนวทาง โดยสร้างร่างแนวทางผ่านการประชุมสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ 6 คน และตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน ด้วยแบบประเมินมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันและปัญหา ด้านปัจจัยนำเข้า โรงเรียนยังขาดคู่มือปฏิบัติงานเฉพาะทาง งบประมาณ สื่อดิจิทัล และครูที่จบด้านการศึกษาพิเศษโดยตรง ด้านกระบวนการ การคัดกรองคลาดเคลื่อนเนื่องจากไม่ได้ใช้เครื่องมือเฉพาะทาง และการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) รวมถึงการวัดผลยังขาดความยืดหยุ่น ด้านผลผลิต ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน และนักเรียนบางส่วนยังขาดความมั่นใจ และด้านข้อมูลป้อนกลับ ข้อมูลการประเมินมักถูกใช้เพื่อรายงานต้นสังกัดมากกว่านำมาปรับปรุงการสอนอย่างต่อเนื่อง 2) แนวทางที่จัดทำขึ้นประกอบด้วย 4 องค์ประกอบตามกรอบบริหารเชิงระบบ คือ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต และข้อมูลป้อนกลับที่มุ่งเน้นการบริหารเชิงรุก ใช้เครื่องมือคัดกรองเฉพาะ ปรับวิธีสอนและวัดผลตามสภาพจริง และใช้เทคโนโลยีดิจิทัลลดภาระงาน โดยผลการตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ในการนำไปใช้จริงอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุดในทุกประเด็น ($\bar{X}$ = 4.00 - 5.00)

คำสำคัญ: แนวทางการบริหารและการจัดการ, ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน, ความบกพร่องทางการเรียนรู้

Abstract

This independent study aimed to 1) Investigate the current conditions and problems, and 2) Develop and verify the guidelines for the administration and management of the student support system for students with learning disabilities at Ban Muang School under the Lampang Primary Educational Service Area Office 3. By employing a survey research design, the current study was systematically divided into two phases. Phase 1 examined the current conditions and problems by collecting data from a purposively selected group of nine informants using an in-depth interview guide (IOC=1.00). Phase 2 focused on developing and verifying the proposed guidelines. An initial draft was formulated through an expert seminar involving six educational experts and subsequently evaluated by five qualified professionals using a five-point rating scale. Data were analyzed using means, standard deviations, and content analysis. The results revealed the following: 1) Regarding current conditions and problems, the input aspect showed a lack of specific operational manuals, adequate budget, digital media, and teachers with direct qualifications in special education. In terms of the process, student screening yielded inaccuracies due to the absence of specific tools, while Individualized Education Programs (IEP) and educational assessments lacked flexibility. For the output, students' academic achievement fell below standard criteria, and some students exhibited a lack of self-confidence. Concerning feedback, evaluation data were primarily used for reporting to the affiliated agency rather than for continuous instructional improvement. 2) The developed guidelines comprised four components based on a systems approach: Input, Process, Output, and Feedback. These guidelines emphasized proactive management, the use of specialized screening tools, the adaptation of instructional methods and authentic assessments, and the integration of digital technology to reduce teachers' workload. Verification results indicated that the accuracy, appropriateness, and feasibility of the guidelines for practical implementation ranged from high to the highest levels across all ($\bar{x} = 4.00 - 5.00$).

Keywords: Guidelines for the Administration and Management, Student Support System, Learning Disabilities

บทนำ

การจัดการศึกษาถือเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานและเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และช่วยลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยกำหนดให้บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพเสมอกัน โดยรัฐต้องไม่เลือกปฏิบัติและต้องจัดให้เด็กทุกคนนั้นได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างมีคุณภาพเป็นเวลา 12 ปี โดยไม่เก็บค่าใช้จ่า (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2560) แนวคิดนี้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่ยืนยันหลักการของการศึกษาเพื่อปวงชน โดยได้ขยายขอบเขตความคุ้มครองไปยังบุคคลที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษโดยเฉพาะด้าน ความบกพร่องทางการเรียนรู้ ซึ่งกำหนดให้บุคคลเหล่านี้มีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาเป็นพิเศษ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542, 2542) การปฏิบัติตามหลักการดังกล่าวได้นำไปสู่การจัดการศึกษาในรูปแบบ การศึกษาแบบเรียนรวม (Inclusive Education) ซึ่งถือเป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการสร้างความเสมอภาคทางสังคม และลดความเหลื่อมล้ำในระยะยาว (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

อย่างไรก็ตาม การบริหารจัดการศึกษาแบบเรียนรวมยังคงเผชิญกับความท้าทายในทางปฏิบัติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาด้านการบริหารหลักสูตร การจัดบุคลากร และสื่อสิ่งอำนวยความสะดวกที่ขาดความเหมาะสม รวมถึงผู้บริหารยังขาดความรู้ เจตคติ และทักษะที่จำเป็นในการขับเคลื่อนการเรียนรวมอย่างแท้จริง ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ (อริยญา แสนสีแก้ว และคณะ, 2567) ในกลุ่มผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษนั้น นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ (Learning Disabilities หรือ LD) นับเป็นกลุ่มที่ต้องการการดูแลช่วยเหลืออย่างเร่งด่วน เนื่องจากความบกพร่องดังกล่าวไม่ได้เกิดจากความบกพร่องทางสติปัญญา แต่เกิดจากความผิดปกติของระบบประสาทที่ส่งผลให้มีปัญหาในการรับรู้และประมวลผลข้อมูล จนนำไปสู่ความยากลำบากในการเรียนรู้ทักษะพื้นฐาน (อรอินทรา ภูประเสริฐ และคณะ, 2566) นักเรียนกลุ่มนี้แสดงปัญหาและความท้าทายในหลายมิติ โดยเฉพาะด้านวิชาการ ได้แก่ ความบกพร่องในการอ่าน (Dyslexia) ซึ่งมีปัญหาในการแยกแยะตัวอักษร การออกเสียง หรือการอ่านคำซ้ำ ความบกพร่องในการเขียน (Dysgraphia) ซึ่งแสดงออกในรูปแบบของลายมือที่ไม่เป็นระเบียบหรือการสะกดคำผิดพลาด และความบกพร่องในการคำนวณ (Dyscalculia) ซึ่งประสบปัญหาในการทำโจทย์เชิงจำนวนหรือการแก้โจทย์ปัญหา (จุฬามาศ จันทศรีสุคต, 2560) นอกจากนี้ นักเรียนยังอาจประสบปัญหาด้านความจำระยะสั้นและความจำใช้งาน และมักมีปัญหาในการทำงานที่ต้องอาศัยการจัดระเบียบ รวมถึงมีปัญหาด้านพฤติกรรมและสังคม เช่น การขาดความสนใจหรือสมาธิ (Attention Deficit) และการมีความนับถือตนเองต่ำ ซึ่งเป็นผลมาจากประสบการณ์ที่ไม่ได้รับการสนับสนุนอย่างเพียงพอจากอาจารย์และที่ปรึกษา (Lightfoot, A. et al., 2018) ด้วยความซับซ้อนของปัญหาที่นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้กำลังเผชิญ ทำให้ไม่สามารถใช้การช่วยเหลือแบบทั่วไปได้ แต่ต้องอาศัยกลไกที่เป็นระบบและต่อเนื่อง นั่นคือ ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งเป็นกระบวนการที่ถูกออกแบบมาเพื่อให้การช่วยเหลือผู้เรียนเป็นไปอย่างครอบคลุมและทั่วถึง ผ่านกระบวนการ 5 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ การรู้จักนักเรียนรายบุคคล การคัดกรอง การส่งเสริมและป้องกัน การแก้ไขปัญหา และการส่งต่อ (กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2568) ความสำเร็จของระบบนี้ขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย แต่ปัจจัยสำคัญที่สุด คือ บทบาทของ ครูที่ปรึกษา ซึ่งเป็นบุคลากรหลักที่ต้องทำความเข้าใจกับนักเรียนรายบุคคลอย่างละเอียด เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการวางแผนดูแลช่วยเหลืออย่างถูกต้อง สถานศึกษาต้องดำเนินงานอย่างเป็นระบบและมีความต่อเนื่อง โดยมีจุดมุ่งหมายสูงสุด คือ การมอบความดูแลและช่วยเหลือแก่นักเรียนอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ (สิวลี ยืนยาว และอุไร สุทธิแย้ม, 2565) นอกจากนี้ การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษยังต้องอาศัยการกำกับดูแลจากผู้บริหารสถานศึกษาอย่างใกล้ชิด รวมถึงการจัดทำแผนที่ชัดเจน โดยเฉพาะในสถานศึกษาขนาดเล็กที่อาจมีข้อจำกัดด้านทรัพยากร (กนกวรรณ อุ่นจิตต์, 2565); (กนกวรรณ อุ่นจิตต์ และคณะ, 2565)

สำหรับโรงเรียนบ้านม่วง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 ซึ่งเป็นสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีข้อจำกัดด้านทรัพยากร มีจำนวนนักเรียนทั้งหมด 83 คน แต่จากข้อมูลแผนการจัดการศึกษาเรียนรวม พบว่ามีนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษเรียนรวมอยู่เป็นจำนวนมากถึง 29 คน (โรงเรียนบ้านม่วง, 2568) คิดเป็นสัดส่วนที่สูงมากเมื่อเทียบกับจำนวนนักเรียนทั้งหมดในโรงเรียน เมื่อพิจารณาจำแนกตามประเภทความพิการทางการศึกษา พบว่า มีนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ (LD) จำนวน 15 คน นักเรียนที่มีภาวะบกพร่องทางพฤติกรรมหรืออารมณ์ (Attention Deficit Hyperactivity Disorder หรือ ADHD) จำนวน 10 คน และที่น่ายกย่องอย่างยิ่ง คือ พบนักเรียนที่มีความพิการซ้ำซ้อน ซึ่งมีภาวะความบกพร่องทางการเรียนรู้ร่วมกับภาวะสมาธิสั้น (LD และ ADHD) อีกจำนวน 4 คน จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นได้ว่า มีกลุ่มนักเรียนที่เผชิญกับความยากลำบากในการเรียนรู้เนื่องจากปัญหาด้าน LD (ทั้งกลุ่มบกพร่องทางการเรียนรู้เดี่ยวและกลุ่มพิการซ้ำซ้อน) รวมกันสูงถึง 19 คน ซึ่งนักเรียนกลุ่มนี้ไม่เพียงแต่ต้องเผชิญความท้าทายในมิติด้านวิชาการ เช่น การอ่าน การเขียน หรือการคำนวณ

แต่ในกลุ่มที่มีภาวะสมาธิสั้น (ADHD) ร่วมด้วย ย่อมส่งผลให้มีปัญหาด้านพฤติกรรมและสังคม เช่น การขาดสมาธิ พฤติกรรมไม่อยู่นิ่ง และความนับถือตนเองต่ำเพิ่มขึ้นเป็นทวีคูณ สถานการณ์นี้สร้างความกดดันและความท้าทายอย่างมากแก่ครูผู้สอนและครูประจำชั้นในการจัดการเรียนการสอนและการดูแลพฤติกรรมในชั้นเรียนปกติ ด้วยเหตุนี้ การพึ่งพาเพียงกลไกการช่วยเหลือแบบทั่วไปจึงไม่เพียงพออีกต่อไป แต่จำเป็นต้องอาศัย “ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน” ที่มีประสิทธิภาพ มีกระบวนการที่ชัดเจนและต่อเนื่อง

จากความสำคัญของการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม และความจำเป็นเร่งด่วนในบริบทของโรงเรียนบ้านม่วง การค้นคว้าอิสระครั้งนี้จึงมุ่งเน้นการศึกษาและพัฒนา “แนวทางการบริหารและการจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ โรงเรียนบ้านม่วง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3” ให้มีความชัดเจน เป็นระบบ และสอดคล้องกับบริบทที่แท้จริง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพสูงสุด นำไปสู่การดูแลช่วยเหลือและการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนกลุ่มที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ และกลุ่มพิการซ้ำซ้อน ให้สามารถเรียนรู้และเติบโตได้อย่างเต็มความสามารถตามเจตนารมณ์ของกฎหมายการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการบริหารและการจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ โรงเรียนบ้านม่วง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3
2. เพื่อจัดทำและตรวจสอบแนวทางการบริหารและการจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ โรงเรียนบ้านม่วง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยแบ่งการดำเนินการออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการบริหารและการจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ผู้ศึกษาใช้วิธีการเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 9 คน ซึ่งเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนสำหรับผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ในโรงเรียนบ้านม่วง ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน 1 คน ครู 7 คน และครูพี่เลี้ยงเด็กพิการ 1 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แนวทางการสัมภาษณ์ระดับลึก (In-Depth Interview Guidelines) ซึ่งผ่านกระบวนการสร้างโดยการทบทวนวรรณกรรม นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา และให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ประกอบด้วย 1) อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญในด้านทฤษฎีการบริหารการศึกษาและระเบียบวิธีวิจัย 2) ผู้อำนวยการโรงเรียน ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารจัดการสถานศึกษาและการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม และ 3) รองผู้อำนวยการโรงเรียน ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารงานวิชาการและการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ประเมินความสอดคล้อง (IOC) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยขอการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ และลงพื้นที่สัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายโดยใช้วิธีการจดบันทึกและบันทึกเสียง จากนั้นนำข้อมูลที่ได้นำวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และสรุปเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics)

ระยะที่ 2 จัดทำและตรวจสอบแนวทางการบริหารและการจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ การดำเนินการในระยะนี้แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนหลัก ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 การจัดทำ (ร่าง) แนวทาง โดยผู้ศึกษาดำเนินการจัดทำร่างแนวทางด้วยแนวทางการจัดประชุมสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) โดยคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลตามคุณสมบัติ จำนวน 6 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน 3 คน และครูผู้รับผิดชอบ 3 คน โดยมีการส่งเคราะห์ข้อมูลจากระยะที่ 1 เตรียมวาระการประชุม

และจัดบันทึกพร้อมอัดวิดีโอตลอดการประชุมเพื่อสรุปเป็นรายงาน ข้อมูลที่ได้ถูกนำมาวิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และสรุปเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่อจัดทำร่างแนวทาง

ขั้นตอนที่ 2 การตรวจสอบ (ร่าง) แนวทาง ดำเนินการโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้รับการคัดเลือก จำนวน 5 คน ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบ ครูพี่เลี้ยงเด็กพิการ นักวิชาการการศึกษา และนักวิชาการจากมหาวิทยาลัย เครื่องมือวิจัย คือ แบบประเมินความสอดคล้อง (ฉบับร่าง) แนวทาง ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ที่ผ่านการตรวจสอบค่าความเที่ยงตรง (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญชุดเดียวกันกับระยะที่ 1 และผ่านเกณฑ์ที่กำหนดทุกข้อก่อนนำไปใช้จริง การเก็บรวบรวมข้อมูลทำโดยส่งมอบแบบประเมินให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาความถูกต้อง เหมาะสม และความเป็นไปได้ จากนั้นวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Arithmetic Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สำหรับข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงและจัดทำแนวทางฉบับสมบูรณ์ต่อไป

ผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันและปัญหาการบริหารและการจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ โรงเรียนบ้านม่วง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 สรุปตามองค์ประกอบ 4 ด้าน ดังนี้

ด้านปัจจัยนำเข้า โรงเรียนมีนโยบายและโครงสร้างคณะกรรมการรับผิดชอบตามแนวทางของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) แต่ในทางปฏิบัติยังขาดคู่มือปฏิบัติงานที่เป็นรูปธรรมสำหรับบริบทโรงเรียนขนาดเล็ก ทำให้การให้เวลาดูแลนักเรียนเป็นรายบุคคลทำได้ยาก ด้านงบประมาณ พบว่า ไม่เพียงพอเนื่องจากเป็นงบอุดหนุนรายหัวที่ไม่ได้แยกหมวดสำหรับเด็กพิเศษโดยเฉพาะ เงินส่วนใหญ่ถูกใช้ไปกับวัสดุสิ้นเปลืองทั่วไป ไม่เพียงพอต่อการจัดซื้อสื่อเทคโนโลยีขั้นสูงหรือสื่อพัฒนาการอ่านเขียนโดยตรง ด้านบุคลากร ครูส่วนใหญ่ผ่านการอบรมพื้นฐานด้านการคัดกรอง แต่ไม่ได้จบสาขาการศึกษาพิเศษโดยตรง จึงขาดทักษะเชิงลึกในการวินิจฉัยแยกแยะอาการ การออกแบบแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) และการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม ประกอบกับมีภาระงานอื่นมาก ด้านสื่อ เทคโนโลยี และสิ่งอำนวยความสะดวก โรงเรียนมีสื่อพื้นฐาน เช่น การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม แต่ขาดแคลนสื่อดิจิทัลหรือนวัตกรรมเฉพาะสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ สื่อที่มีอยู่ไม่สร้างความสนใจและไม่สอดคล้องกับระดับความบกพร่องของนักเรียนแต่ละราย ด้านการมีส่วนร่วมและการสื่อสาร พบว่า มีการประสานงานกับโรงพยาบาลและเขตพื้นที่เพื่อการวินิจฉัยและคัดกรอง แต่กระบวนการทางการแพทย์เพื่อออกไปรับรองมีความล่าช้า และผู้ปกครองบางส่วนยังขาดความเข้าใจและไม่ยอมรับความบกพร่องของบุตรหลาน ทำให้ขาดความร่วมมือในการดูแลที่บ้านอย่างต่อเนื่อง

ด้านกระบวนการ โรงเรียนมีการเยี่ยมบ้าน สังเกตพฤติกรรม และทำแบบประเมิน SDQ เพื่อรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล แต่ข้อมูลที่ได้มักเป็นข้อมูลพื้นฐานทั่วไป ขาดข้อมูลเชิงลึกด้านประวัติพัฒนาการและความผิดปกติทางการเรียนรู้เฉพาะด้าน การคัดกรองนักเรียนใช้เครื่องมือเดียวกับนักเรียนปกติทั่วไป ครูยังขาดความชำนาญในการแยกแยะระหว่าง “เด็กเรียนช้า” กับ “เด็ก LD” ทำให้การคัดกรองอาจคลาดเคลื่อน การส่งเสริมและพัฒนา นักเรียนมีการจัดทำแผน IEP และกิจกรรมกลุ่ม แต่นักเรียนมักถูกละเลยในชั้นเรียนรวมเพราะครูไม่สามารถปรับเนื้อหาให้ยืดหยุ่นได้ การป้องกันและแก้ไขปัญหานี้เน้นการสอนซ่อมเสริมและการให้คำปรึกษา แต่วิธีวัดผลที่เน้นการสอบข้อเขียนและการแก้ไขพฤติกรรมเฉพาะหน้าโดยไม่ปรับกระบวนการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนเกิดความเครียดและต่อต้านการเรียน การส่งต่อนักเรียนไปยังผู้เชี่ยวชาญภายนอกทำได้ แต่ขาดระบบติดตามผลย้อนกลับ ทำให้คำแนะนำจากแพทย์ไม่ถูกส่งกลับมาถึงครูผู้สอน และบางกรณีผู้ปกครองไม่ให้ความร่วมมือ

ด้านผลผลิต นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้มีพัฒนาการด้านการเรียนดีขึ้นเมื่อเทียบกับพื้นฐานเดิม แต่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาหลักยังต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานของชั้นเรียนปกติ ด้านสังคมและอารมณ์ นักเรียนมีความมั่นใจมากขึ้นเมื่อได้รับคำชม แต่บางส่วนยังคงมีปมด้อย ขาดความเชื่อมั่น และรู้สึกเป็นภาระของเพื่อน ครูผู้สอนมีความพึงพอใจต่อผลลัพธ์โดยรวมในระดับปานกลาง เนื่องจากรู้สึกเหนื่อยล้าจากภาระงานและขาดเครื่องมือที่เหมาะสม

ด้านข้อมูลป้อนกลับ โรงเรียนมีการจัดทำรายงาน SAR และประเมินผล IEP แต่ข้อมูลส่วนใหญ่ถูกใช้เพื่อรายงานต้นสังกัดมากกว่าการนำมาวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงการสอนในระดับห้องเรียนอย่างต่อเนื่อง มีการรับฟังความคิดเห็นจากผู้ปกครองในที่ประชุม แต่ผู้ปกครองมักไม่กล้าให้ข้อมูลเชิงลึก

2. จัดทำและตรวจสอบแนวทางการบริหารและการจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ โรงเรียนบ้านม่วง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 ที่ได้จากการประชุมสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญและผ่านการตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้

แนวทางด้านปัจจัยนำเข้า เริ่มจากการกำหนดนโยบาย “โรงเรียนเรียนรวมคุณภาพ” ที่ระบุชัดเจนว่าการดูแลเด็ก LD เป็นหน้าที่ของครูทุกคน พร้อมทั้งปรับลดภาระงานอื่นเพื่อคืนเวลาให้ครูได้มุ่งเน้นดูแลเด็ก LD เป็นรายบุคคลอย่างน้อยสัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง ระบุลงในตารางสอนให้ชัดเจน มีการจัดทำคู่มือฉบับย่อในรูปแบบดิจิทัล เช่น Infographic และ QR Code เพื่อให้ครูเข้าถึงได้ทันที ด้านงบประมาณ มีการตั้งงบประมาณมุ่งเป้า (Top-up) เพื่อจัดซื้อสื่อ LD โดยเฉพาะ และระดมทรัพยากรท้องถิ่นผ่านโครงการหรือจัดทำ “ผ้าป่าเพื่อการศึกษาพิเศษ” โดยขอสนับสนุนเป็นวัสดุแทนตัวเงิน ซึ่งต้องระมัดระวังเรื่องระเบียบพัสดุภาครัฐ ด้านบุคลากร ส่งเสริมให้ครูพี่เลี้ยงเด็กพิการเป็นผู้เชี่ยวชาญหลัก มีการพัฒนาครูผ่านระบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) โดยใช้กรณีศึกษา (Case Study) ในคาบเรียนจริง พร้อมทั้งเพิ่มระบบสนับสนุนทางใจแก่ครูผู้ดูแลเด็ก LD ด้านสื่อเทคโนโลยี มีการจัดมุมสื่อทำมือที่เน้น Active Learning ในทุกห้องเรียน บูรณาการแอปพลิเคชันฟรีเพื่อเสริมการเรียนรู้ โดยอ้างอิงแนวคิด Universal Design for Learning (UDL) ในการจัดทำสื่อเฉพาะทาง ตลอดจนมีการจัดประชุมกลุ่มย่อยเฉพาะผู้ปกครองเพื่อปรับทัศนคติและติดตามพัฒนาการ รวมถึงทำบันทึกข้อตกลง (MOU) กับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเพื่อลดขั้นตอนการรอคิววินิจฉัย

แนวทางด้านกระบวนการ มุ่งเน้นการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลด้วยการเพิ่มแบบสอบถามประวัติพัฒนาการและพฤติกรรมการเรียนรู้เชิงลึกในการลงพื้นที่เยี่ยมบ้าน พร้อมจัดทำแฟ้มประวัติความสามารถเพื่อบันทึกจุดแข็งและปัญหา โดยอาจใช้แฟ้มสะสมงานดิจิทัลเพื่อสะท้อนพัฒนาการตามสภาพจริง ด้านการคัดกรอง มีการตั้งคณะกรรมการระดับโรงเรียนเพื่อร่วมพิจารณาผล โดยใช้เครื่องมือเฉพาะทาง เช่น KUS-SI หรือ HERO OBEC CARE ควบคู่กับการทดสอบอ่านเขียนจริง และแบบประเมินความถนัด ด้านการส่งเสริมและพัฒนา มีการใช้เทคนิคเพื่อนช่วยเพื่อน ปรับแผน IEP ให้เน้นเป้าหมายระยะสั้นที่ทำได้จริงโดยครูประจำวิชามีส่วนร่วม รวมถึงส่งเสริมจุดแข็งของนักเรียนด้วยการจัดกิจกรรมและสนับสนุนการแข่งขันภายนอก ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาก็ได้เปลี่ยนการสอนซ่อมเสริมเป็นกิจกรรมฐานเพื่อลดความเครียด และใช้วิธีการวัดผลทางเลือก เช่น การพูดคุยหรือการลงมือปฏิบัติแทนการสอบข้อเขียน ด้านการส่งต่อ มอบหมายให้ครูพี่เลี้ยงเด็กพิการแปลงคำวินิจฉัยแพทย์เป็นเทคนิคการสอนสำหรับครูประจำชั้น มีการจัดทำคู่มือและปฏิทินติดตามผลหลังการส่งต่อทุก 1 เดือน และจัดทำแผนการเปลี่ยนผ่าน (Transition Plan) สำหรับนักเรียนชั้น ป.6 ที่จะเข้าสู่ระดับมัธยมศึกษา

แนวทางด้านผลผลิต ในด้านวิชาการได้ยกเลิกการเปรียบเทียบผลการเรียนกับเด็กปกติ โดยเปลี่ยนมาประเมินตามสภาพจริงจากเกณฑ์การผ่านจุดประสงค์ในแผน IEP ของแต่ละบุคคล ซึ่งจะเน้นไปที่ทักษะพื้นฐาน ได้แก่ การอ่านออก เขียนได้ และคิดเลขในชีวิตประจำวันให้คล่องแคล่วก่อน ส่วนผลลัพธ์ด้านสังคมและทักษะชีวิต มีการจัดกิจกรรม “เวทีคนเก่ง” เพื่อให้พื้นที่แสดงออกในสิ่งที่ถนัด สร้างความภาคภูมิใจในตนเองเพื่อทดแทนปมด้อย

รวมถึงจัดกิจกรรมทักษะชีวิตด้วยสถานการณ์จำลอง เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการปฏิเสธและการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าในการรับมือกับความกดดัน

แนวทางด้านข้อมูลป้อนกลับ กำหนดให้ครูประจำชั้นและครูพี่เลี้ยงเด็กพิการทำ AAR (After Action Review) แบบสั้นทุกเดือน เพื่อปรับแผนการช่วยเหลือได้ทันทีโดยไม่ต้องรอสิ้นเทอม และนำผลประเมินมาจัดกลุ่มนักเรียนใหม่ให้สอดคล้องกับพัฒนาการ ด้านการปรับปรุงระบบ มีการจัดประชุมเฉพาะกิจเพื่อถอดบทเรียนเรื่องเด็ก LD แยกจากการประชุมทั่วไป มีการสื่อสารเชิงรุกโดยใช้ Line Official Account ส่งคลิปสั้น (TikTok/Reels) เพื่อแนะนำวิธีสอนลูกที่บ้าน นอกจากนี้ ยังมีการพัฒนาฐานข้อมูลด้วย Google Forms หรือ Sheets จัดตั้งคลังความรู้ดิจิทัลบน Google Drive เพื่อป้องกันปัญหาความไม่ต่อเนื่องเมื่อมีการโยกย้ายบุคลากร และจัดตั้งมุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้สื่อทำมือภายในโรงเรียนเพื่อหมุนเวียนสื่อและลดภาระการผลิตของครู

ผลการตรวจสอบแนวทางโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการตรวจสอบ (ร่าง) แนวทางการบริหารและการจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ โรงเรียนบ้านม่วง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 (n = 5)

รายการประเมิน	ความถูกต้อง			ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ปัจจัยนำเข้า (Inputs)									
นโยบายและการบริหารจัดการ	4.60	0.55	มากที่สุด	4.80	0.45	มากที่สุด	4.40	0.55	มาก
งบประมาณ	4.20	0.45	มาก	4.80	0.45	มากที่สุด	4.00	0.00	มาก
บุคลากร	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด	4.40	0.55	มาก
สื่อ เทคโนโลยี และสิ่งอำนวยความสะดวก	4.80	0.45	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด	4.40	0.55	มาก
การมีส่วนร่วมและการสื่อสาร	4.80	0.45	มากที่สุด	4.80	0.45	มากที่สุด	4.20	0.45	มาก
กระบวนการ (Processes)									
การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	4.80	0.45	มากที่สุด	4.60	0.55	มากที่สุด	4.60	0.55	มากที่สุด
การคัดกรองนักเรียน	5.00	0.00	มากที่สุด	4.80	0.45	มากที่สุด	4.60	0.55	มากที่สุด
การส่งเสริมและพัฒนาการเรียน	5.00	0.00	มากที่สุด	4.80	0.45	มากที่สุด	4.60	0.55	มากที่สุด
การป้องกันและแก้ไขปัญหาการเรียน	5.00	0.00	มากที่สุด	4.80	0.45	มากที่สุด	4.40	0.55	มาก
การส่งต่อนักเรียน	5.00	0.00	มากที่สุด	4.80	0.45	มากที่สุด	4.40	0.55	มาก
ผลผลิต (Outputs)									
ผลลัพธ์ด้านวิชาการ	5.00	0.00	มากที่สุด	4.80	0.45	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
ผลลัพธ์ด้านสังคมและทักษะชีวิต	5.00	0.00	มากที่สุด	4.80	0.45	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback)									
กลไกการประเมิน	4.60	0.55	มากที่สุด	4.80	0.45	มากที่สุด	4.40	0.55	มาก
การปรับปรุงระบบ	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า แนวทางมีความสอดคล้องในระดับมากถึงมากที่สุดทุกประเด็น ($\bar{X}$ = 4.00 - 5.00) โดยสรุปผลการประเมินรายด้านได้ดังนี้

ด้านความถูกต้องของเนื้อหา ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินว่าทุกประเด็นของแนวทางมีความถูกต้องในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.60 - 5.00) ยกเว้นประเด็นด้านงบประมาณที่มีความถูกต้องในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.20) โดยผู้ทรงคุณวุฒิระบุว่าแนวทางมีความถูกต้องทางวิชาการ ครอบคลุมองค์ประกอบของการศึกษาพิเศษ และสอดคล้องกับหลักการบริหารเชิงระบบ

ด้านความเหมาะสมกับบริบทโรงเรียน ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินว่าทุกประเด็นของแนวทางมีความเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนบ้านม่วงในระดับมากที่สุดทุกประเด็น ($\bar{X} = 4.60 - 5.00$) โดยให้เหตุผลว่าแนวทางถูกออกแบบให้สอดคล้องกับทรัพยากรและข้อจำกัดของโรงเรียนขนาดเล็กอย่างแท้จริง

ด้านความเป็นไปได้ในการนำไปใช้จริง ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินว่าประเด็นส่วนใหญ่มีความเป็นไปได้ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.00 - 4.40$) โดยมี 6 ประเด็นที่มีความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60 - 5.00$) ได้แก่ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมและพัฒนาการเรียน ผลลัพธ์ด้านวิชาการ ผลลัพธ์ด้านสังคมและทักษะชีวิต และการปรับปรุงระบบ

อภิปรายผล

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการบริหารและการจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ โรงเรียนบ้านม่วง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3

จากผลการศึกษา ที่พบว่า โรงเรียนบ้านม่วงมีโครงสร้างการบริหารงานตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่ประสบปัญหาด้านความชัดเจนในการนำนโยบายสู่การปฏิบัติในบริบทของโรงเรียนขนาดเล็ก สอดคล้องกับที่ระบุว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมนั้นขึ้นอยู่กับบทบาทของผู้บริหารโรงเรียน ความรู้และทักษะของครูผู้สอน การจัดการเรียนรู้ และความเข้าใจของผู้ปกครองและชุมชน ซึ่งการขาดสิ่งใดสิ่งหนึ่งย่อมส่งผลต่อประสิทธิภาพโดยรวม (อรัญญา แสนสีแก้ว และคณะ, 2567) นอกจากนี้ ปัญหาการขาดคู่มือปฏิบัติงานที่เป็นรูปธรรมยังสอดคล้องกับข้อค้นพบที่ระบุว่าผู้บริหารยังขาดความรู้และทักษะในการบริหารจัดการเรียนรวม ตลอดจนปัญหาการจัดหาสื่อสิ่งอำนวยความสะดวกที่ขาดความเหมาะสมกับความเป็นจริง (สุดารัตน์ แสงสุวรรณ และสุทธิพงศ์ บุญผดุง, 2568)

ประเด็นด้านการขาดแคลนสื่อดิจิทัลและนวัตกรรมเฉพาะทางสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ที่พบว่า โรงเรียนมีเพียงสื่อพื้นฐานตามหลักสูตรแกนกลาง เช่น DLTV และขาดแคลนโปรแกรมช่วยอ่านหรือสื่อมัลติมีเดียเฉพาะด้าน สะท้อนให้เห็นความสอดคล้องกับแนวคิดซึ่งระบุว่า การใช้สื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้เป็นนวัตกรรมที่สำคัญอย่างยิ่งในการเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะพื้นฐานสำหรับนักเรียนกลุ่มนี้ (ปิยนันท์ ปานนิม และคณะ, 2566) นอกจากนี้ ข้อเสนอของผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ให้อ้างอิงแนวคิด Universal Design for Learning (UDL) ในส่วนของสื่อและการเรียนเฉพาะทาง ยังสามารถนำมาอภิปรายเพิ่มเติมได้ว่า แนวทางที่พัฒนาขึ้นนี้มี ความสอดคล้องกับหลักการของ UDL ที่เน้นการออกแบบการเรียนรู้ให้ยืดหยุ่นและเข้าถึงได้สำหรับผู้เรียนทุกคน โดยเฉพาะในประเด็นของการใช้สื่อดิจิทัลและกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย อาทิ การจัดมุมสื่อทำมือที่เน้น Active Learning การบูรณาการแอปพลิเคชันฟรี และการปรับแผน IEP ให้ยืดหยุ่นตามจุดแข็งของผู้เรียน ซึ่งล้วนตอบสนองต่อหลักการนำเสนอเนื้อหาที่หลากหลาย (Multiple Means of Representation) การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงออกและมีส่วนร่วมอย่างหลากหลาย (Multiple Means of Action and Expression) และการสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ (Multiple Means of Engagement) ตามกรอบของ UDL การประยุกต์ใช้แนวคิดดังกล่าวจึงเป็นกุญแจสำคัญในการลดอุปสรรคและเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนรวม

สำหรับปัญหาด้านบุคลากร ที่พบว่า ครูส่วนใหญ่ไม่ได้จบการศึกษาพิเศษโดยตรง ทำให้ขาดทักษะเชิงลึกในการออกแบบแผน IEP และการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยที่ระบุว่า ปัญหาการขาดแคลนครูการศึกษาพิเศษส่งผลให้ครูทั่วไปที่ขาดความรู้เฉพาะทางต้องรับภาระในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งอาจนำไปสู่ทัศนคติเชิงลบและความเครียดได้ (พัชรพิมล ผิวนาว และคณะ, 2568) อย่างไรก็ตาม จุดแข็งที่โรงเรียนมีครูพี่เลี้ยงเด็กพิการซึ่งทำหน้าที่ช่วยเหลือสนับสนุนนั้น ถือเป็นทรัพยากรสำคัญที่สอดคล้องกับแนวทางการจัดบุคลากรตามเจตนารมณ์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่กำหนดให้ครูพี่เลี้ยงเด็กพิการมีบทบาท

ในการสนับสนุนการสอนและช่วยเหลือด้านการใช้ชีวิตของเด็กพิการ ดังนั้น แนวทางที่พัฒนาขึ้นจึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาครูพี่เลี้ยงเด็กพิการให้เป็นผู้เชี่ยวชาญและเป็นพี่เลี้ยง (Coach) ในระบบ PLC ซึ่งสอดคล้องกับกลยุทธ์การยกระดับศักยภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาที่เสนอว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม (รติญา สอนวิเศษ และคณะ, 2568)

ผลการศึกษาด้านกระบวนการคัดกรอง ที่พบว่า ครูประสบปัญหาในการแยกแยะระหว่างเด็กเรียนช้ากับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ สอดคล้องกับลักษณะนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ที่ระบุว่า แม้เด็กเรียนกลุ่มนี้จะมีระดับสติปัญญาปกติ แต่มีปัญหาเฉพาะด้านการอ่าน การเขียน หรือการคำนวณ ซึ่งแตกต่างจากเด็กเรียนช้า (จุฬามาศ จันทร์ศรีสุคต, 2560) การแยกแยะที่คลาดเคลื่อนจึงนำไปสู่การช่วยเหลือที่ไม่ตรงจุด โดยสาเหตุสำคัญส่วนหนึ่ง คือ โรงเรียนยังคงใช้เครื่องมือคัดกรองแบบเดียวกับนักเรียนปกติทั่วไป ซึ่งสอดคล้องกับปัญหา ที่พบว่า ควรมีการกำหนดเกณฑ์การคัดกรองและมีคู่มือที่ชัดเจนสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ (กนกวรรณ อุณจิตต์ และคณะ, 2565) ข้อเสนอของแนวทางให้ใช้เครื่องมือเฉพาะทางอย่าง KUS-SI ควบคู่กับการทดสอบจริง จึงเป็นการตอบสนองโดยตรงต่อปัญหาดังกล่าว และสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของแบบคัดกรอง KUS-SI ที่พัฒนาขึ้นเพื่อให้ครูสามารถระบุจุดแข็งจุดด้อยของนักเรียนได้อย่างถูกต้อง นำไปสู่การวางแผน IEP ที่มีฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ (ดารณี อุทัยรัตนกิจ และคณะ, 2548)

ในด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ข้อค้นพบที่ว่าครูไม่สามารถปรับเนื้อหาให้ยืดหยุ่นในห้องเรียนรวมได้ ทำให้นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ถูกละเลย เนื่องจากตามเพื่อนไม่ทัน สะท้อนให้เห็นถึงความท้าทายสำคัญของการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมที่กล่าวว่า การตอบสนองความหลากหลายเป็นหนึ่งในองค์ประกอบหลัก ซึ่งระบบการศึกษาต้องปรับเปลี่ยนหลักสูตร วิธีการสอน และสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับความต้องการที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคล การละเลยดังกล่าวจึงขัดกับหลักการมีส่วนร่วมอย่างมีความหมาย (วรัณัฐกัญญา สุวะรักษ์ และชนิดา มิตรานันท์, 2568) ในขณะเดียวกัน ผลการวิจัย ที่พบว่า นักเรียนมีความมั่นใจมากขึ้นเมื่อได้รับการเสริมแรงทางบวกนั้น สอดคล้องกับแนวคิดที่ระบุว่า นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้มักมีความนับถือตนเองต่ำอันเป็นผลมาจากการประสบการณ์ที่ไม่ได้รับการสนับสนุนอย่างเพียงพอ ดังนั้น การให้คำชมและรางวัลจึงเป็นส่วนหนึ่งของการเสริมสร้างความภาคภูมิใจในตนเอง (Lightfoot, A. et al., 2018) ซึ่งแนวทางได้ขยายผลด้วยการจัดกิจกรรม “เวทีคนเก่ง” เพื่อให้นักเรียนได้แสดงความสามารถเฉพาะตัวอันจะนำไปสู่การลดปมด้อยด้านการเรียน

2. เพื่อจัดทำและตรวจสอบแนวทางการบริหารและการจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ โรงเรียนบ้านม่วง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3

แนวทางการบริหารและการจัดการที่พัฒนาขึ้น ซึ่งประกอบด้วยการประชุมทรัพยากรท้องถิ่น การพัฒนาครูผ่านระบบ PLC และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลฟรีมาประยุกต์ใช้นั้น สะท้อนให้เห็นถึงการประยุกต์ใช้หลักการบริหารเชิงระบบตามที่อธิบายว่า องค์ประกอบของระบบทั้งปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต และข้อมูลป้อนกลับต้องมีความสัมพันธ์และปฏิสัมพันธ์กัน โดยการมุ่งเน้นการปรับปรุงในทุกองค์ประกอบไปพร้อมกันเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด (นพพล โพธิ์เงิน, 2560) ในมิติของข้อมูลป้อนกลับ แนวทางที่เสนอให้ใช้ Google Forms/ Sheets ในการเก็บข้อมูลและจัดทำ AAR ทุกเดือน ยังสอดคล้องกับแนวคิดของระบบสารสนเทศเพื่อหลักประกันโอกาสทางการเรียนรู้ (OBEC CARE) ที่พัฒนาขึ้น ซึ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการข้อมูลนักเรียนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง (กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2568)

แนวทางการใช้คลิปสั้น (TikTok/Reels) ในการสื่อสารกับผู้ปกครอง ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิประเมินว่ามีความเป็นไปได้สูงในการปฏิบัติจริงนั้น เป็นการตอบสนองต่อสภาพปัญหาที่ผู้ปกครองไม่ยอมรับหรือไม่เข้าใจความบกพร่องของบุตรหลาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่ระบุว่า ความเข้าใจของผู้ปกครองและชุมชนเป็นหนึ่งในสี่ปัจจัยหลัก

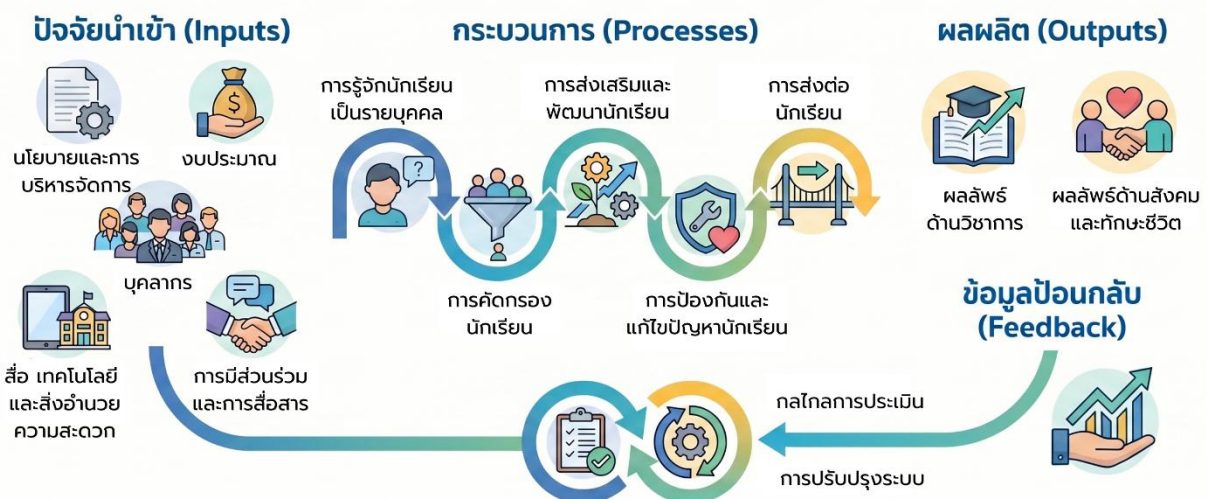

ที่ขับเคลื่อนประสิทธิผลของโรงเรียนในการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม (อรัญญา แสนสีแก้ว และคณะ, 2567) การนำสื่อที่ผู้ปกครองเข้าถึงได้ง่ายในชีวิตประจำวันมาประยุกต์ใช้ จึงเป็นกลยุทธ์เชิงรุกที่สอดคล้องกับบริบททางสังคมปัจจุบัน สำหรับแนวทางการเพิ่มระบบสนับสนุนทางใจแก่ครูซึ่งได้รับการระบุว่าเป็นนวัตกรรมการบริหารที่น่าสนใจนั้น สอดคล้องกับข้อเสนอที่เน้นความจำเป็นของระบบสนับสนุนทางใจให้แก่ครูผู้สอนนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ เพื่อลดความเหนื่อยล้าและเสริมสร้างประสิทธิภาพในการทำงาน (ดาริณี สมานจิตร และภาวิณี ศรีสุขวัฒนานนท์, 2567)

เมื่อเปรียบเทียบกับงานวิจัยซึ่งได้พัฒนารูปแบบการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนสำหรับผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ในโรงเรียนขนาดใหญ่ พบว่า มีความสอดคล้องกันในด้านองค์ประกอบของระบบ ได้แก่ การรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรอง การส่งเสริมพัฒนา การป้องกันแก้ไข และการส่งต่อ แต่งานวิจัยนี้มีความแตกต่างในด้านขนาดและบริบทของโรงเรียนซึ่งเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ทำให้ต้องเน้นแนวทางที่ประหยัดใช้ทรัพยากรในท้องถิ่น และลดขั้นตอนเอกสารเพื่อความคล่องตัว (ศักดิ์ชัย สุวรรณคช, 2563) สอดคล้องกับข้อเสนอที่ระบุว่า โรงเรียนขนาดเล็กมีความจำเป็นเร่งด่วนในการมีระบบการดูแลช่วยเหลือที่มีคุณภาพ เพื่อให้เด็กนักเรียนได้รับการพัฒนาและส่งเสริมตามศักยภาพ (กนกวรรณ อุ่นจิตต์, 2565) โดยผลการประเมินแนวทางของผู้ทรงคุณวุฒิที่อยู่ในระดับมากที่สุดทั้งความถูกต้อง ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ ยังสอดคล้องกับผลการประเมินรูปแบบและคู่มือในงานวิจัยซึ่งต่าง พบว่า ระบบหรือแนวทางที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญมีความเป็นไปได้และความเหมาะสมในระดับมากที่สุดเช่นกัน (กนิษฐา แก้วจินดา และฉลอง ชาตुरुประชีวิน, 2560); (สัญญา ทองสารไตร และคณะ, 2565)

องค์ความรู้ใหม่

แนวทางการบริหารและการจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ โรงเรียนบ้านม่วง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3

ภาพที่ 1 แนวทางการบริหารและการจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้
โรงเรียนบ้านม่วง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการศึกษา คือ “แนวทางการบริหารและการจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ โรงเรียนบ้านม่วง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3” โดยสามารถอธิบายตามกรอบแนวคิดการบริหารเชิงระบบ 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ ปัจจัยนำเข้า (Inputs) ประกอบด้วย นโยบายและการบริหารจัดการ งบประมาณ บุคลากร สื่อ เทคโนโลยี และสิ่งอำนวยความสะดวก และการมีส่วนร่วมและการสื่อสาร กระบวนการ (Processes) ประกอบด้วย การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมและพัฒนาการเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน และการส่งต่อนักเรียน ผลผลิต (Outputs) ประกอบด้วย ผลลัพธ์ด้านวิชาการ และผลลัพธ์ด้านสังคมและทักษะชีวิต และข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) ประกอบด้วย กลไกการประเมิน และการปรับปรุงระบบ

สรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการบริหารและการจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ โรงเรียนบ้านม่วง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 พบว่าด้านปัจจัยนำเข้า โรงเรียนยังขาดคู่มือปฏิบัติงานเฉพาะทาง งบประมาณ สื่อดิจิทัล และครูที่จบด้านการศึกษาพิเศษโดยตรง ด้านกระบวนการ การคัดกรองคลาดเคลื่อนเนื่องจากไม่ได้ใช้เครื่องมือเฉพาะทาง และการจัดทำแผน IEP รวมถึงการวัดผลยังขาดความยืดหยุ่น ด้านผลผลิต ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนยังต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน และนักเรียนบางส่วนยังขาดความมั่นใจ และด้านข้อมูลป้อนกลับ ข้อมูลการประเมินมักถูกใช้เพื่อรายงานต้นสังกัดมากกว่านำมาปรับปรุงการสอนอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นผู้ศึกษาจึงพัฒนาแนวทางตามกรอบแนวคิดการบริหารเชิงระบบ 4 องค์ประกอบหลัก เริ่มจาก ด้านปัจจัยนำเข้า มุ่งกำหนดนโยบายโรงเรียนเรียนรวมคุณภาพ จัดทำคู่มือดิจิทัลระดมงบประมาณเฉพาะ พัฒนาครูด้วยระบบ PLC จัดทำสื่อตามแนวคิด UDL และสร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านกระบวนการ เน้นการเก็บข้อมูลเชิงลึก ใช้เครื่องมือคัดกรองเฉพาะทาง ปรับแผน IEP และวิธีวัดผลทางเลือกให้ยืดหยุ่น รวมถึงมีระบบส่งต่อที่เชื่อมโยงผลวินิจฉัยแพทย์สู่การสอน ด้านผลผลิต ประเมินผลสัมฤทธิ์วิชาการตามสภาพจริงอิงเป้าหมาย IEP แต่ละบุคคล ควบคู่กับการจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะชีวิตและความมั่นใจทางสังคม และด้านข้อมูลป้อนกลับ มีกลไกการประเมินทบทวน (AAR) ทุกเดือนเพื่อปรับแผนทันที พร้อมประยุกต์ใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลในการพัฒนาระบบฐานข้อมูลและสื่อสารกับผู้ปกครองเชิงรุกเพื่อปรับปรุงระบบอย่างต่อเนื่อง โดยมีข้อเสนอแนะให้โรงเรียนนำแนวทางนี้ไปใช้เป็นกรอบการทำงาน และให้หน่วยงานต้นสังกัดนำไปขับเคลื่อนเป็นนโยบายสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก รวมถึงเสนอแนะให้การวิจัยครั้งต่อไปมุ่งเน้นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) เพื่อศึกษาผลที่เกิดขึ้นจริงในเชิงประจักษ์ และทำการศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับโรงเรียนขนาดเล็กแห่งอื่นที่มีบริบทคล้ายคลึงกันเพื่อให้ได้แนวทางที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในวงกว้างได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

เอกสารอ้างอิง

- กนกวรรณ อุณจิตต์. (2565). การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขนาดเล็ก. วารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต, 22(1), 27-36.
- กนกวรรณ อุณจิตต์ และคณะ. (2565). การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อุบลราชธานี เขต 1. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, 16(3), 44-54.
- กนิษฐ์ภา แก้วจินดา และฉลอง ขาตรูประชีวิน. (2560). การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนพิการเรียนร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 19(3), 118-127.

- กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2568). คู่มือปฏิบัติงาน และการใช้งานระบบสารสนเทศการแนะแนวดูแลสุขภาพจิตนักเรียนและระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในสถานศึกษา สังกัด สพฐ. (HERO OBEC CARE) ปีการศึกษา 2568 สำหรับสถานศึกษาและเขตพื้นที่ การศึกษา. เรียกใช้เมื่อ 29 กันยายน 2568 จาก <https://heroobeccare.obec.go.th/index.html>
- จุฬามาศ จันทร์ศรีสุคต. (2560). การจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้. อดิเรก: คณะครุ ศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- ดารณี อุทัยรัตนกิจ และคณะ. (2548). เครื่องมือประเมินภาวะสมาธิสั้น บกพร่องทางการเรียนรู้ และออทิซึม ด้วย KUS-SI. เรียกใช้เมื่อ 16 กันยายน 2568 จาก <https://www.chonlatit.com/bs/topicDisplay.php?id=686>
- ดารณี สมานจิตร และภาวิณี ศรีสุขวัฒนานนท์. (2567). กรณีศึกษาความไวต่อความเครียด และวิธีการจัดการ ความเครียดของครูผู้สอนนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษห้องเรียนคู่ขนานในโรงเรียน สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร. วารสารมจร อุบลปริทรรศน์, 9(2), 645-658.
- นพพล โพธิ์เงิน. (2560). การบริหารการศึกษาตามหลักไตรสิกขากับทฤษฎีเชิงระบบ. วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 4(1), 138-146.
- ปียนันท์ ปานนัม และคณะ. (2566). ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความต้องการใช้สื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้สำหรับนักเรียนที่มี ความบกพร่องทางการเรียนรู้. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, 18(2), 125-144.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. (2542). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 116 ตอนที่ 24 ก หน้า 1 (15 สิงหาคม 2542).
- พัตรพิมล ผิวนาว และคณะ. (2568). ปัจจัยความสำเร็จในการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมของครู. วารสารวิชาการ การจัดการภาครัฐและเอกชน, 7(1), 28-39.
- รติญา สอนวิเศษ และคณะ. (2568). กลยุทธ์การบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษา แบบเรียนรวมของโรงเรียนเม็งรายมหาราชวิทยาลัยตามสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงราย. วารสารสมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย, 7(1), 34-37.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. (2560). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก หน้า 1 (6 เมษายน 2560).
- โรงเรียนบ้านม่วง. (2568). แบบรายงานข้อมูลนักเรียนพิการเรียนรวมโรงเรียนบ้านม่วง ปีการศึกษา 2568. ลำปาง: โรงเรียนบ้านม่วง.
- วรรณัฐกัญญา สุวะรักษ์ และชนิดา มิตรานนท์. (2568). ทางเลือกการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมสำหรับนักเรียน ที่มีความต้องการพิเศษ : โอกาสทองที่เท่าเทียม. วารสารการวิจัยประยุกต์มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ, 4(1), 1-13.
- ศักดิ์ชัย สุวรรณคช. (2563). การพัฒนารูปแบบการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนสำหรับผู้เรียนที่มี ความบกพร่องทางการเรียนรู้ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 37 จังหวัดกระบี่. ใน รายงานการวิจัย. โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 37 จังหวัดกระบี่.
- สัณชัย ทองสารไตร และคณะ. (2565). การพัฒนาคู่มือระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่อง ทางสติปัญญา โรงเรียนชุมพรปัญญาคุณสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). ความทั่วถึงและเท่าเทียมของการจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. ใน รายงานการวิจัย. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.

- สวลี ยืนยาว และอุไร สุทธิรัมย์. (2565). การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษาโรงเรียนในกลุ่มสหวิทยาเขตเบญจสิริ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2. วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์, 9(3), 421-433.
- สุดารัตน์ แสงสุวรรณ และสุทธิพงศ์ บุญผดุง. (2568). แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมของโรงเรียนเรียนร่วม กลุ่มกรุงธนใต้ สังกัดกรุงเทพมหานคร. วารสารนสตวัง, 27(1), 1-7.
- อรอินทรา ภูประเสริฐ และคณะ. (2566). สื่ออ่านง่ายสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้. วารสารพุทธศาสตร์ศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี, 5(3), 620-632.
- อรัญญา แสนสีแก้ว และคณะ. (2567). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, 18(1), 151-154.
- Lightfoot, A. et al. (2018). Perspectives of North American postsecondary students with learning disabilities: A scoping review. *Journal of Postsecondary Education and Disability*, 31(1), 57-74.